

אגדת היום

הרחבות וכיווני מחשבה על אגדות התלמוד סביב הדף היומי >> כה אייר - ב סיון >> בבא בתרא קיט-קכה

חלוקת הארץ

הרקע בגמרא

הגמרא עוסקת באופן שבו התחלקה ארץ ישראל לנחלות.

היא מביאה את הברייתא שלפנינו, ובה שלושה מאפיינים של חלוקת הארץ בימי יהושע: לשנים עשר שבטים, על פי השווי הכלכלי של האדמות, על פי גורל ורוח הקודש במקביל. בעתיד, לעומת זאת, ארץ ישראל תתחלק לשלושה עשר שבטים (הגמרא אומרת שהחלק הנוסף יהיה לנשיא), ותתחלק ישירות על פי ה'. בנוסף, בעבר כל שבט קיבל סוג קרקע אחר, ובעתיד לכל שבט יהיו קרקעות מכל הסוגים.

שאלות הכוונה ללימוד עצמי

למה זה משנה אם ארץ ישראל מתחלקת לשנים עשר שבטים או שלושה עשר?

למה החלק הנוסף ניתן לנשיא?

למה צריך לחלק את ארץ ישראל גם לפי גורל וגם לפי רוח הקודש, לא מספיק אחד מהם?

איך תתחלק בעתיד ארץ ישראל כך שלכולם יהיו קרקעות מכל הסוגים?

האגדה: בבא בתרא קכב א

תְּנִיָּא: עֲתִידָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁתִּתְחַלֵּק לְשִׁלְשָׁה עָשָׂר שְׁבֻטִים, שֶׁבִּתְחִלָּה לֹא נִתְחַלְּקָה אֶלָּא לְשָׁנִים עָשָׂר שְׁבֻטִים, וְלֹא נִתְחַלְּקָה אֶלָּא בְּכֶסֶף, שֶׁנֶּאֱמַר: "בֵּין רַב לְמַעֵט" ... וְלֹא נִתְחַלְּקָה אֶלָּא בְּגֹרֶל, שֶׁנֶּאֱמַר: (שם) "אֶף בְּגֹרֶל", וְלֹא נִתְחַלְּקָה אֶלָּא בְּאוּרִים וְתַמִּים, שֶׁנֶּאֱמַר: (שם) "עַל פִּי הַגּוֹרֶל".

הָא כִּי צִד? אֲלַעְזָר מְלַבֵּשׁ אוּרִים וְתַמִּים, וַיְהוֹשֶׁעַ וְכָל יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִים לְפָנָיו, וְקִלְפֵי שֶׁל שְׁבֻטִים, וְקִלְפֵי שֶׁל תְּחוּמִים מְנַחִים לְפָנָיו, וְהָיָה מְכוּן בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְאוֹמֵר: זְבוּלוֹן עוֹלָה, תְּחוּם עָכוּ עוֹלָה עִמוֹ. טָרַף בְּקִלְפֵי שֶׁל שְׁבֻטִים, וְעוֹלָה בְּיָדוֹ זְבוּלוֹן. טָרַף בְּקִלְפֵי שֶׁל תְּחוּמִים וְעוֹלָה בְּיָדוֹ תְּחוּם עָכוּ. וְחֹזֵר וּמְכוּן בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וְאוֹמֵר: נִפְתְּלֵי עוֹלָה וְתְחוּם גִּינוֹסָר עוֹלָה עִמוֹ. טָרַף בְּקִלְפֵי שֶׁל שְׁבֻטִים וְעוֹלָה בְּיָדוֹ נִפְתְּלֵי, טָרַף בְּקִלְפֵי שֶׁל תְּחוּמִין וְעוֹלָה בְּיָדוֹ תְּחוּם גִּינוֹסָר. וְכֵן כָּל שְׁבֻט וְשֻׁבֵט.

וְלֹא כְּחִלּוּקָה שֶׁל עוֹלָם הַזֶּה, חִלּוּקָה שֶׁל עוֹלָם הַבָּא; הָעוֹלָם הַזֶּה, אָדָם יֵשׁ לוֹ שְׂדֵה-לֶבֶן, אֵין לוֹ שְׂדֵה-פְּרִדָּס. שְׂדֵה-פְּרִדָּס, אֵין לוֹ שְׂדֵה-לֶבֶן. לְעוֹלָם הַבָּא, אֵין לָךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד שְׂאֵין לוֹ בְּהָר וּבְשִׁפְלָה וּבְעַמְקָה, שֶׁנֶּאֱמַר: (יחזקאל מח) "שְׁעַר רְאוּבֵן אֶחָד, שְׁעַר יְהוּדָה אֶחָד, שְׁעַר לְוִי אֶחָד", וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחַלֵּק לָהֶן בְּעֶצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: (שם) "וְאֵלֶּה מִחֻלְקֵיכֶם, נָאִם ה'".

...אָמַר מַר: עֲתִידָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁתִּתְחַלֵּק לְשִׁלְשָׁה עָשָׂר שְׁבֻטִים. אֵיךְ לְמֵאן? אָמַר רַב חֲסִדָּא: לְנִשְׂיָא, דְּכְתִיב: (שם) "וְהָעֶבֶד הָעִיר יַעֲבֹד וְהוּא מְכַל שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל". הגרסה המנוקדת - מתוך אתר "דעת".

אגדה היום

גיליון 77 | בבא בתרא קיט-קכה
חלוקת ארץ ישראל לנחלות

לעיון נוסף

עוד מאגדות השבוע:

תנו רבנן, שבעה קפלו את כל העולם כולו: מתושלה ראה אדם, שם ראה מתושלה, יעקב ראה את שם, עמרם ראה את יעקב, אחיה השילוני ראה את עמרם, אליהו ראה את אחיה השילוני ועדיין קיים.

(קכא ב)

מפרשנות האגדה:

הרב יהושע שפירא קושר בין המאפיינים של חלוקת הארץ לעתיד לבוא, ואומר שהם מבטאים אחדות סביב הגילוי האלוקי. בין השאר הוא מסביר את העובדה ששבט לוי יקבל נחלה בארץ, אף שבתורה נאמר שלא תהיה לו נחלה (כך הבינו מפרשים ופוסקים רבים את אגדתנו): ההפרדה של לוי משאר השבטים הייתה צורך זמני, אך לעתיד לבוא הקדושה לא תהיה עוד גורם להיבדלות מהכלל.

ההשגחה מסונכרנת עם האקראי

השאלה בסוסי

- אז ההתלבטות היא בין שני מקומות מגורים. אני מציעה שנחשוב איזה הכי ראוי עבורנו, איפה נקיים את רצון ה' נכונה.

- עזבי, בואי נטיל מטבע.

את אופני קבלת ההחלטות, כולל החלטות משמעותיות, אפשר לחלק לשני סוגים: כאלה שמבוססים על מקרה, וכאלה שמבוססים על היגיון וחשיבה. אצל האדם המאמין, החשיבה אמורה לכלול גם שיקולים אמוניים-תורניים, ואולי אף להתחיל מהשאלה איזו אפשרות עדיפה לפי רצון ה' ותורתו.

לא מדובר רק בהטלת מטבע מול הפעלת הראש: באופן כללי, אנחנו יכולים להחליט על פי המתרחש במציאות או על פי התיאוריה. בתור דוגמה פשוטה, אפשר לקחת בני זוג שמתלבטים אם להחליף את הריהוט בבית. והנה, בדיוק באותו ערב שבו החלו לחשוב על העניין, נזדמן להם לראות מודעה על ריהוט חדש במחיר זול יחסית. אם הם מכריעים על פי מקרה, הם יביטו במתרחש ויגידו שאם נפלה בחלקם הזדמנות כזאת, בדיוק עכשיו – צריך ללכת על זה. אם הם מכריעים על פי היגיון. צרוף, אין כל משמעות לעובדה שנתקלו במודעה בדיוק ביום שבו החלו להתלבט. השאלה צריכה להישאל באופן טהור ונטול

השפעות חיצוניות – האם נכון לקנות עכשיו ריהוט חדש ובאיזה מחיר. רוב הסיכויים, אגב, שהם יתווכחו ביניהם על זה. למזלם של בני ישראל בכניסה לארץ, נחסכה מהם ההתלבטות היכן לגור, זה נקבע עבורם. כיצד? בשתי דרכים: האחת היא רוח הקודש – הכרעה אלוקית טהורה, והשנייה היא גורל – צירוף מקרים מציאותי כביכול. אלו שתי דרכים שונות באופיין, עובדה שהן התממשו כל אחת בפני עצמה, מבלי לאחד ביניהם ומבלי לוותר על אף אחת מהן; ובכל זאת, פעם אחר פעם, שבט אחר שבט, התברר שיש התאמה מוחלטת בין רוח הקודש למקורות המציאותית. מכאן ואילך יוצאים בני ישראל לדרכם בארץ ישראל, ובדרך זו הם יפעלו בשני המישורים: הם יזכו להשראת שכינה ולנבואה, יקבלו את דבר ה' וילכו על פיו; ובמקביל יחיו חיים ארציים ויתנהלו על פי הריאליה העיוורת. מראש הם התבשרו שגם אם בפועל ילכו בכל דרך בנפרד, שתיהן מובילות לאותו מקום, שתיהן מתאימות זו לזו. מי ששולח את רוח הקודש הוא שמכוון גם את המקרים.

החלוקה בין הכרעה טהורה למקורות תתבטל לעתיד לבוא, ושני המישורים יתאחדו, בלי הגדרות של "רוח הקודש" ו"גורל". כמוה גם החלוקה עצמה בין השבטים עתידה להתאחות; עדיין עם ישראל יורכב מחלקים שונים, אך הם כבר לא יהיו נפרדים זה מזה באופן מוחלט, כך שכל אחד שונה מרעהו בתכלית. כל כוח בעם ישראל יורכב מכל הכוחות, ויהיה שוני בין התרכובות והמינונים, אבל גם מכנה משותף רחב יותר ומתוך כך יכולת הבנה הדדית.

החלוקה בין הכרעה טהורה למקורות תתבטל לעתיד לבוא, ושני המישורים יתאחדו, כפי שמבטיחה הגמרא – החלוקה תהיה פשוט על פי ה', בלי הגדרות של "רוח הקודש" ו"גורל". כמוה גם החלוקה עצמה בין השבטים עתידה להתאחות; עדיין עם ישראל יורכב מחלקים שונים, אך הם כבר לא יהיו נפרדים זה מזה באופן מוחלט, כך שכל אחד שונה מרעהו בתכלית. כל כוח בעם ישראל יורכב מכל הכוחות, ויהיה שוני בין התרכובות והמינונים, אבל גם מכנה משותף רחב יותר ומתוך כך יכולת הבנה הדדית.

הכניסה לארץ ישראל מתאפיינת בחלוקה חריפה. היא נעשתה מתוך ראייה מאחדת, שנותנת לכל אחד את חלקו המתאים לו, ובכל זאת איפשרה נתק והיפרדות – כפי שאכן התרחש בהמשך ההיסטוריה. לעתיד לבוא, בתקופה שאולי כבר ממשמשת ובאה, החלוקה תהיה מתוך אחדות ממש. לא שנים עשר חלקים נפרדים כי אם שלוש עשרה, כולל הנקודה הפנימית המאחדת והמסדרת (תפקידו של ה"נשיא").

ברוח הימים שבהם דברים אלו מתפרסמים, ראוי להעיר שאופן חלוקה זה כבר התבטא בזעיר אנפין, עוד בחלוקת הארץ: ירושלים לא נתחלקה לשבטים. היא מעל הפירוד, ושם מלכתחילה התגלתה יכולת החיבור בין כל חלקי העם. עתידה ארץ ישראל שגם היא תתחבר לה יחדיו.